

Акт

лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України», що потребують заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

21.03.2025

с.Вільхи

Нами, головним лісопатологом ДСЛП «Херсонлісозахист» МАЄВСЬКОЮ Ксенією, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, начальником відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ РАЇСОЮ, інженером охорони та захисту лісу Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України» ЧЕРБА Юлією, лісничим Вільхівського лісництва ТКАЧЕНКОМ Михайлом, лісничим Ліпнявського лісництва ЧАРУХОЮ Олександром, проведено 21 березня 2025 року лісопатологічне обстеження лісових насаджень Черкаського надлісництва філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України» з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 179,3 га.

За результатами обстеження потребують проведення вибіркової санітарної рубки насадження на загальній площі 179,2 га.

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер підвиділу	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування								Категорія захисності
					у т.ч. площа можлива для	склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, м	середній діаметр, см	запас деревостану, куб.м на 1 га	
Вільхівське	16	16	0,7		0,7	10СЗ+ДЗ	83	0,75	1	26	32	430	2
Вільхівське	17	3	15,2		15,2	7СЗЗДЗ+АКБ+ КЛГ	62	0,85	1А	24	26	400	2
Вільхівське	17	4	1,0		1,0	10СЗ	49	0,70	1А	23	24	340	2
Вільхівське	17	5	2,0		2,0	10СЗ+БП	41	0,80	1	16	20	230	2
Вільхівське	17	6	2,5		2,5	5СЗЗДЗ2АКБ+ КЛГ	52	0,70	1А	22	26	260	2
Вільхівське	17	8	1,5		1,5	10СЗ	82	0,70	1	26	32	400	2
Вільхівське	18	5	5,2		3,4	10СЗ	66	0,85	1	24	28	430	2
Вільхівське	20	12	2,5		2,5	5ДЗЗСЗ1ЛПД 1КЛГ+БРС+ГЗ	65	0,75	1	22	26	290	2
Вільхівське	23	1	5,2		5,2	9СЗ1ДЗ+БП	66	0,70	1	24	28	350	2
Вільхівське	23	6	2,4		2,4	10СЗ+ДЗ	85	0,75	1	25	32	400	2
Вільхівське	24	14	1,5		1,4	9СЗ1ДЗ	81	0,70	1	25	30	370	2
Вільхівське	28	1	4,2		4,2	10СЗ+ДЗ+АКБ	83	0,70	1	25	30	380	2
Вільхівське	45	2	9,0		9,0	10СЗ+ДЗ+АКБ	85	0,70	1	27	32	420	2
Вільхівське	75	24	0,5		0,5	10СЗ	79	0,65	1	24	28	330	2
Вільхівське	78	2	4,5		3,7	10СЗ	81	0,70	1	26	30	400	2
Вільхівське	78	9	0,8		0,8	10СЗ	81	0,75	2	23	28	360	2
Вільхівське	78	13	0,6		0,6	10СЗ	80	0,70	2	23	30	340	2

Вільхівське	78	28	0,7		0,7	10СЗ	41	0,70	2	14	18	170	2
Вільхівське	80	3	4,0		4,0	10СЗ+ДЗ	59	0,70	1	22	28	320	2
Вільхівське	80	4	2,1		2,1	10СЗ	72	0,65	1	23	28	310	2
Вільхівське	80	5	0,3		0,3	9СЗ1ДЗ+АКБ	59	0,60	1	22	28	240	2
Вільхівське	80	16	4,2		4,2	10СЗ+АКБ+ДЗ	81	0,65	1	25	32	350	2
Вільхівське	80	19	1,1		1,1	10СЗ+ДЗ+АКБ	81	0,65	1	25	32	350	2
Вільхівське	83	6	0,5		0,5	8СЗ(76)1СЗ(96) 1ДЗ+СКР	76	0,60	1	24	28	310	2
Вільхівське	84	5	0,4		0,4	10СЗ	68	0,70	1	22	30	320	2
Вільхівське	84	6	1,1		1,1	8СЗ2ДЗ	91	0,60	1	28	36	340	2
Вільхівське	84	8	0,4		0,4	10СЗ	86	0,65	1	27	36	390	2
Вільхівське	84	22	0,3		0,3	10СЗ+ДЗ	64	0,70	1	22	28	320	2
Вільхівське	84	23	1,8		1,8	10СЗ+ДЗ	76	0,60	1	23	28	300	2
Вільхівське	90	5	0,6		0,6	10СЗ	107	0,70	2	27	32	420	2
Вільхівське	93	10	0,4		0,4	10СЗ	101	0,60	1	27	32	360	2
Вільхівське	93	12	1,5		1,5	10СЗ	101	0,50	1	27	32	300	2
Вільхівське	93	17	2,1		2,1	10СЗ	60	0,70	1А	23	26	340	2
Вільхівське	93	19	1,6		1,6	10СЗ	33	0,70	1А	16	16	200	2
Вільхівське	93	25	2,2		2,1	10СЗ	86	0,60	1	27	32	360	2
Вільхівське	93	27	2,3		2,3	10СЗ	63	0,50	1А	24	28	250	2
Вільхівське	93	28	2,3		2,3	10СЗ	63	0,70	1А	25	28	380	2
Вільхівське	94	4	1,2		1,2	7СЗ3ДЗ	91	0,70	3	21	30	230	2
Вільхівське	95	4	0,6		0,6	9ДЗ1СЗ	85	0,70	3	20	28	230	2
Вільхівське	96	4	2,8		2,8	10СЗ	86	0,70	1	26	30	400	2
Вільхівське	96	11	2,0		2,0	10СЗ+АКБ+ДЗ	111	0,60	1	30	40	410	2
Вільхівське	100	20	0,7		0,7	10СЗ	101	0,65	1	27	36	390	2
Вільхівське	100	21	1,9		1,9	10СЗ+АКБ	86	0,70	1	27	32	420	2
Вільхівське	102	6	1,0		1,0	10СЗ+АКБ	96	0,60	2	26	32	340	2
Вільхівське	102	13	0,5		0,5	10СЗ+АКБ	96	0,60	2	26	32	340	2
Вільхівське	123	1	1,2		1,2	10СЗ+ДЗ	60	0,75	1А	25	26	410	3
Разом по лісництву			101,1		98,3								
Ліпнявське	6	3	3,1		3,1	8СЗ2ДЗ+АКБ	84	0,70	1	25	32	340	3
Ліпнявське	11	7	2,9		2,9	10СЗ+БП	86	0,60	4	15	28	160	3
Ліпнявське	20	3	2,5		2,5	10СЗ+ДЗ	53	0,75	1	20	22	310	3
Ліпнявське	20	4	0,8		0,8	10СЗ+ДЗ	53	0,75	1	19	22	280	3
Ліпнявське	40	4	0,9		0,9	10СЗ	67	0,85	3	15	18	220	3
Ліпнявське	45	8	5,3		5,3	10СЗ	86	0,60	2	23	30	300	3

Ліплявське	47	3	4,0		4,0	10СЗ	76	0,85	2	20	28	340	3
Ліплявське	54	21	2,8		2,1	10СЗ	67	0,85	1	21	24	370	3
Ліплявське	55	12	3,4		3,4	10СЗ	66	0,75	1	22	28	350	3
Ліплявське	56	1	3,6		1,7	10СЗ	66	0,75	1	22	28	340	3
Ліплявське	56	4	2,1		1,8	10СЗ	55	0,70	1	21	26	300	3
Ліплявське	59	9	3,2		3,2	8С32АКБ+БП	52	0,70	1А	21	26	270	3
Ліплявське	76	4	4,7		4,7	10СЗ+БП	86	0,60	1	25	32	320	3
Ліплявське	77	11	0,9		0,9	10СЗ	76	0,65	1	23	30	320	3
Ліплявське	90	10	7,1		7,1	10СЗ	53	0,70	1А	24	28	375	3
Ліплявське	91	6	5,1		5,1	10СЗК+АКБ	76	0,65	1	26	30	400	3
Ліплявське	96	3	16		16,0	10СЗК	62	0,75	1	23	28	370	3
Ліплявське	98	6	12,6		12,6	10СЗ	59	0,85	1А	25	28	475	3
Ліплявське	98	8	2,8		2,8	10СЗ+ОС	76	0,70	1	25	30	350	3
Разом по лісництву			83,8		80,9								
Всього ВСР по філій, га:			179,2										

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Надлісництва, призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів, зокрема, вибіркового санітарного рубок, було проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

Обстеженням встановлено:

При лісопатологічному обстеженні лісових насаджень у Вільхівському та Ліплявському лісництвах відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха, відсутність опадів та пониження ґрунтових вод), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників, що призвело до ослаблення і всихання дерев хвойних порід.

Незважаючи на проведені заходи з поліпшення санітарного стану лісів загальна площа насаджень Надлісництва з порушеною і втраченою біологічною стійкістю значно зменшилась, але не зникла зовсім.

На обстежених ділянках будуть відібрані у вибірково санітарну рубку дерева V - VI категорії санітарного стану, розміщені мозаїчно та групами, на яких спостерігається природний відпад, що перейшов у патологічний (за наявністю великих діаметрів дерев на висоті 1,3 м), загальна захащеність ділянок, дерева повалені й зламані в комелі сухостійні стовбури та завислі на інших деревах, з підірваною кореневою системою, з локальним та повним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками: верхівковим короїдом, малим та великим сосновими лубоїдами, вусачами: сірим довговусим, рагієм ребристим та кореневим коротковусим, златками.

Також, на соснових ділянках поодинокі будуть відібрані у вибірково санітарну рубку дерева сосни IV категорії санітарного стану - відмираючі, на яких глиця жовто - зелена, без приростів, суховершинні, пошкоджені стовбуровими шкідниками, дерева із підірваною кореневою системою, дерева з відхиленням стовбурів від вертикальної осі понад 30 градусів.

На змішаних сосново - дубових ділянках в кварталі 17 виділі 3 (ВСР – 2020р.), у кварталі 17 виділі 6 Вільхівського лісництва й в кварталі 59 виділі 9 (ПРХ – 2022р.) Ліплявського лісництва та на ділянках з головною породою дуб звичайний у кварталі 20 виділі 12, у кварталі

95 виділі 4 Вільхівського лісництва будуть відібрані тільки дерева сосни V – VI категорії, розміщені мозаїчно, є повалені із зламами в комелі, завислі на інших деревах, з відшарованою локально і повністю корою, пошкоджені стовбуровими шкідниками.

Під час обстеження були виявлені ділянки з поодиноким - груповим розміщенням дерев, вражених стовбуровими шкідниками: дерева свіжого сухостою з яскраво – червоною глицею, з відбитками на корі й верхніх гілках та стовбурах маточних ходів верхівкового короїда, в меншій мірі - малого соснового лубоїда та великого соснового лубоїда, златок та вусачів. В невеликій кількості присутні дерева зовні зелені з локально відшарованою корою, але приречені на загибель, так як під нею спостерігається відпрацювання короїдів.

Ділянки з груповим всиханням дерев у **Ліпнявському** лісництві в кварталі 11 виділі 7, в кварталі 47 виділі 3 (ВСР – 2022р.), в кварталі 55 виділі 12 (ВСР – 2020р., 2024р.), в кварталі 90 виділі 10 занести в **Книгу обліку осередків шкідників і хвороб лісу як комплексний осередок стовбурових шкідників (верхівковий короїд, малий та великий соснові лубоїди, вусачі).**

Вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

На ділянці Ліпнявського лісництва кварталі 59 виділі 9 (ПРХ – 2022р.) спостерігається давнє пошкодження пожежею минулих років, що призвело до ослаблення насаджень, в яких, в наслідок погіршення комплексу природно - кліматичних умов (аномально висока температура повітря останніх місяців) відбулась загибель деревостанів і відпрацювання стовбуровими шкідниками, про що свідчать льотні отвори.

По матеріалах лісовпорядкування (2014 р.) Надлісництва обліковується осередок кореневої губки у Ліпнявському лісництві - квартал 91 виділі 6, квартал 96 виділі 3, де спостерігаються наявні галявини з випаданням дерев в більшості VI категорії, пошкодженими стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), які оточені ослабленими деревами з ажурними кронами. В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і велика кількість вітровальних дерев. Коренева губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль, відшарування кори в нижній частині стовбура.

Таким чином, зважаючи на незадовільний санітарний стан обстежених насаджень та з метою створення умов для оперативного гасіння пожеж, мінімізації збитків від них та зменшення розповсюдження шкідників і хвороб лісу в обстежених насадженнях доцільно провести вибірково санітарну рубку, а саме будуть відібрані такі дерева:

- тільки хвойних порід IV – VI категорій, пошкоджених стовбуровими шкідниками (верхівковим короїдом, малим сосновим і великим лубоїдами, вусачами, златками);
- хвойних порід IV – VI категорій санітарного стану в осередку кореневої губки.

Вчасно проведені лісгосподарські заходи є запорукою підвищення біологічної та пожежної стійкості насаджень.

Характер всихання поодинокий та груповий, темп поступовий та різкий, ступінь всихання слабкий та середній.

При проведенні вибірових санітарних рубок в насадженнях Надлісництва залишати дерева, які виконують важливі біоценотичні функції та дотримуватись показника повноти, встановленого для вибірових санітарних рубок, згідно «Санітарних правил в лісах України».

На момент обстеження відведення насаджень у вибірково санітарну рубку не проведено.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу та зниження рівня пожежної небезпеки й

забезпечення належного санітарного стану, провести заходи поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій, враховуючи стан насаджень, особливості розвитку шкідників.

2. З урахуванням наявних осередків стовбурових шкідників, ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні Надлісництва здійснювати постійний моніторинг деревостанів, особливо в місцях появи верхівкового короїда, з метою швидкого реагування та запобігання поширенню загроз появи шкідників або ознак захворювань.
3. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибірково санітарної рубки на загальній площі 179,2 га.**
4. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555-.

Акт складений у 3 примірниках.

Додаток: фотоматеріали.

Головний лісопатолог ДСЛП «Херсонлісозахист»

Ксенія МАЄВСЬКА

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Начальник відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Раїса РУДЬ

Інженер охорони та захисту лісу Черкаського надлісництва
філії «Центральний лісовий офіс» ДП «Ліси України»

Юлія ЧЕРБА

Лісничий Вільхівського лісництва

Михайло ТКАЧЕНКО

Лісничий Ліпнявського лісництва

Олександр ЧАРУХА